

EXTRAMATERIAL

Indikator på företag som övervintrar arbetskraft i Konjunkturbarometern

Från och med april i år kommer Konjunkturinstitutet (KI) i sin undersökning Konjunkturbarometern att redovisa en indikator för hur många företag som väljer att ha mer personal än vad produktionen på kort sikt behöver (sk. övervintring av arbetskraft) för respektive sektor i näringslivet.¹ Indikatorn bygger på befintliga frågor, finns framtagen för perioden maj 2010 och framåt samt kommer att redovisas månatligen. Resultaten redovisas i KI:s statistikdatabas ([länk](#)).

EU, som delfinansierar Konjunkturbarometern, har beslutat att införa en ny indikator på övervintring av arbetskraft från och med våren 2023. Indikatorn ska hjälpa EU:s arbete med bland annat prognoser, inklusive exempelvis output-gap. Covid-19 påverkade ekonomin markant och ökade betydelsen och mängden av övervintring av arbetskraft i EU:s medlemsstater. Införandet motiveras även med att det är viktigt för kommissionens initiativ gällande korttidsarbete.

EU beslutade 2021 att införa en indikator på övervintring av arbetskraft som baseras på redan befintliga frågor i enkäterna. Sedan dess har test gjorts för att undersöka exakt vilken utformning indikatorn ska ha. Genom att använda befintliga frågor i indikatorn ges möjlighet att redan från början få en lång tidsserie. Dessutom påverkas inte uppgiftslämnarbördan, eftersom inga nya frågor tillkommer i enkäterna.

Definition

Indikatorn visar andelen företag som väljer att ha mer personal än vad produktionen på kort sikt behöver. Detta beräknas utifrån två olika frågor per sektor. I alla sektorer är det förväntningarna på antal anställda (anställningsplanerna) som ingår, medan den andra frågan, som ska spegla förväntad efterfrågan, skiljer sig åt mellan sektorerna. I tillverkningsindustrin är det frågan om förväntan på produktionsvolymen, i byggindustrin är det

¹ Övervintring av arbetskraft benämns Labour hoarding på engelska och kallas även hamstring av arbetskraft på svenska.

förväntat byggande², i handeln är det förväntan på försäljningsvolym och i tjänstesektorn är det förväntan på efterfrågan. Ett företag antas övervintra arbetskraft om de förväntar sig minskad efterfrågan, samtidigt som de förväntar sig att antalet anställda antingen kommer att vara oförändrat eller öka (se tabell nedan).

Tabell 1: Definition av övervintring av arbetskraft

	Frågor	Förväntad efterfrågan		
		Öka/Förhållandevis stor	Oförändrat/Lagom	Minska/För liten
Antal anställda	Öka			LH
	Oförändrat			LH
	Minska			

Därefter beräknas indikatorn som andelen företag som övervintrar arbetskraft, med samma beräkningsmetod som andra tvåvalsfrågor, som exempelvis andelen företag som upplever brist på arbetskraft. Eftersom andelen företag som övervintrar arbetskraft de flesta månader är väldigt låg, har vi valt att enbart räkna fram indikatorerna för de sektorer vi redovisar i totala näringslivet (tillverkningsindustri, bygg- och anläggningsverksamhet, handel och tjänstesektorn), samt detaljhandeln (då det aggregatet ingår i barometerindikatorn) och hela byggindustrin. Därutöver beräknar vi även en indikator för totala näringslivet.

Exempel på beräkning av indikatorn

För april 2023 såg de viktade andelarna för respektive kombination i tillverkningsindustrin ut som i tabellen nedan.

Tabell 2: Matris med andel tillverkningsföretag som svarat respektive kombination av alternativ – april 2023

	Frågor	Förväntad produktion		
		Öka	Oförändrat	Minska
Antal anställda	Öka	14,1 %	11,4 %	0,2 %
	Oförändrat	14,1 %	39,1 %	5,3 %
	Minska	2,2 %	4,1 %	9,5 %

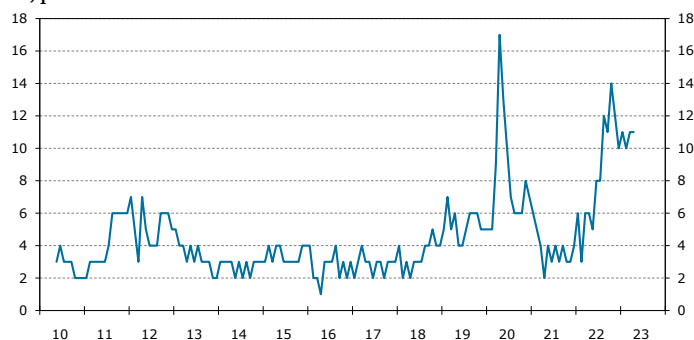
Andelen företag som övervintrar arbetskraft blir då $0,2 + 5,3 = 5,5$ procent. Då resultaten redovisas som heltal blir det 6,0 procent.

² Frågan om förväntat byggande är inte harmoniserad, vilket innebär att inte alla länder ställer den frågan. Därför redovisas till EU i stället en indikator baserat på frågan om nuläget i orderstocken.

Resultat

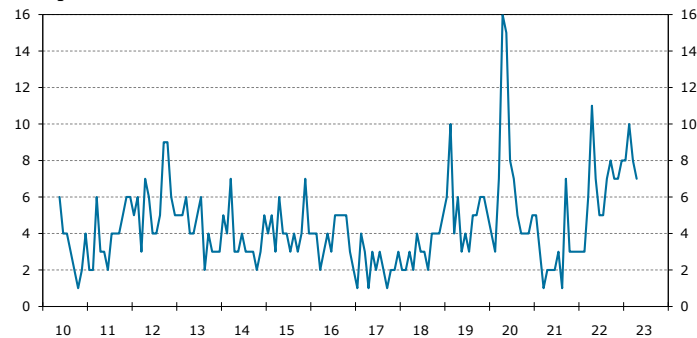
I totala näringslivet kan vi se två större toppar i andelen företag som använder sig av övervintring av arbetskraft. Den första toppen i början av Covid-19-pandemin och den andra under 2022/23. Det finns även en tendens till en lägre topp under 2011/12.

Diagram 1. Indikator på företag som övervintrar arbetskraft för totala näringslivet, procent

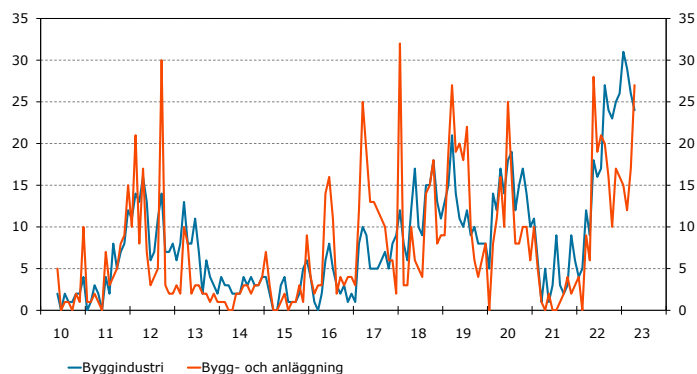
Inom tillverkningsindustrin ser vi bara en större topp, under inledningen av pandemin, samt ett par mindre, under 2011/12 och 2018/19. Dessutom är andelen företag som övervintrar arbetskraft just nu relativt hög om vi ser till historiska värden.

Diagram 2. Indikator på företag som övervintrar arbetskraft för tillverkningsindustrin, procent

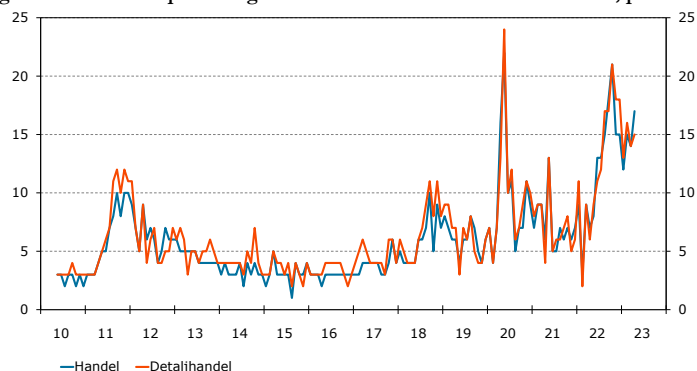
Om vi tittar på byggindustrin så är det fler toppar under perioden, samt att dessa toppar är högre. Det är alltså dels oftare en stor andel av företagen i byggindustrin som övervintrar arbetskraft, dels en större andel som gör det när det är en topp. Inom bygg- och anläggningsverksamhet är andelen företag som övervintrar arbetskraft på väg ner, men ligger fortfarande ganska högt.

Diagram 3. Indikator på företag som övervintrar arbetskraft för byggindustri, procent

Indikatorn för handeln och detaljhandeln ligger väldigt nära varandra och topparna är vid samma tidsperioder för båda aggregaten. Här syns två tydliga toppar i slutet av tidsserien, samt två mindre tidigare. Just nu är andelen företag som övervintrar arbetskraft på väg ner, men ligger fortfarande högre än det högsta värdet i de två lägre topparna.

Diagram 4. Indikator på företag som övervintrar arbetskraft för handeln, procent

I tjänstesektorn visar indikatorn på en större topp under Covid-19-pandemin, samt en viss uppgång de senaste månaderna. Innan pandemin var andelen företag i tjänstesektorn som övervintrar arbetskraft generellt låg.

Diagram 5. Indikator på företag som övervintrar arbetskraft för tjänstesektorn, procent

